

Andragologie

Omgaan met machteloosheid

Vijf filosofische colleges van Nico Koning i.s.m. Paul Oomen, Hans Achterhuis,
Wytske Versteeg en Jeroen Oomen
maart - april 2022

Waarom zouden we moeten nadenken over machteloosheid?

Er is veel geschreven over macht. Het is belangrijk om goed na te denken bij alles wat je kunt bewerkstelligen. Je moet de mogelijkheden die je hebt, goed gebruiken. De oudste literatuur gaat dan ook over goed gebruik van macht.

Maar juist als je niet veel kunt uitrichten, is er minstens zo veel reden om goed na te denken. Je kunt macht onverstandig gebruiken, maar je kunt ook heel onverstandig met onmacht omgaan. De gevolgen daarvan zijn minstens zo ernstig.

Erover denken is niet prettig, maar wel nodig.

Wat kan er mis gaan als je je machteloos voelt?

- Hebt u zelf wel eens last van gevoelens van machteloosheid?
- Hoe valt daar mee om te gaan?
- Wat gebeurt er als u er niet goed mee omgaat?
- Hoe reageert u op uitingen van machteloosheid bij anderen?
- Kunnen veranderkundigen onze reacties op een hoger niveau brengen?

In deze nieuwe filosofische collegereeks kunt u dus meedenken over een iets onprettigs. Maar het probleem is wel dringend. Wij kunnen weliswaar meer bewerkstelligen dan vroeger en geven daardoor eerder uiting aan onbehagen. Maar juist daardoor stuiten we vaker op de grenzen van onze mogelijkheden. Nieuw verworven vrijheden maken de ervaring van machteloosheid extra pijnlijk. Wat doen we daarmee?

Werkwijze

We doen pogingen om dit fenomeen in kaart te brengen en theoretisch te duiden. Daarnaast zullen we enkele socratische gesprekken voeren met praktische oefeningen in het omgaan met machteloosheid.

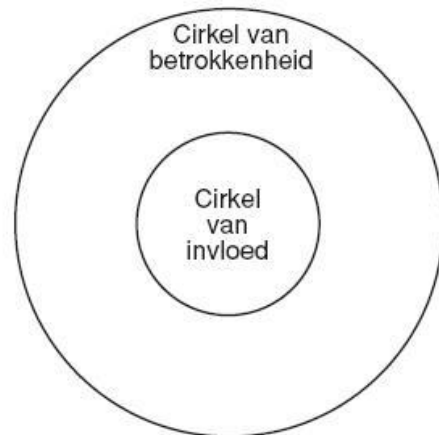
Programma

Cirkels

Er is veel geschreven over de zogenaamde cirkels van invloed en betrokkenheid (vooral op basis van het werk van Stephen Covey). Het is een theorie die wortels heeft in de oude filosofie van de Stoa. Moeten we leren om ons alleen druk te maken over dingen die we kunnen beïnvloeden? En stoïcijns reageren op dingen die we niet kunnen veranderen?

Hoe kunnen we omgaan met iets wat onverteerbaar is? Zijn er andere passende emoties? Mogelijke reacties zijn:

1. Berusting – dat is een rationele, niet-emotionele reactie.
2. Woede – dat kan alleen verder helpen binnen de cirkel van het beïnvloedbare.
3. Verdriet – soms lijkt dat enige wat nog past.
4. Afkeer – toch nog een vierde optie, waarbij enerzijds innerlijk afstand wordt genomen van het onvermijdelijke, en anderzijds op kleine schaal een alternatieve ruimte wordt gezocht. Je distantieert je zo dus op twee manieren.

Cultuurgeschiedenis

De oudste literatuur gaat over het omgaan met woede. Strijders moeten dapper zijn maar ook leren goed om te gaan met hun woede. Het is geschreven vanuit een overwinnaarsperspectief.

Er is ook een literaire traditie van machtelozen die vanuit een verliezersperspectief hun afkeer cultiveren jegens de machtigen en winnaars.

De westerse cultuur heeft zowel Griekse als Joodse wortels. Deels vertegenwoordigen die deze twee perspectieven. Maar er is in het Westen ook een derde perspectief gegroeid, namelijk van verliezers die erin slagen om voorbij hun machteloosheid zich te emanciperen.

We zoeken naar aanknopingspunten uit elk van deze drie denkwerelden om vandaag beter om te gaan met machteloosheid.

Deze collegereeks

De basisliteratuur voor dit programma is het boek *De waarde van woede* van Nico Koning. Dit is deels ontstaan uit voorgaande collegereeksen in de Kring Andragologie. We lezen en bespreken er in vier colleges enkele hoofdstukken en fragmenten uit. Daarnaast worden aanvullende teksten verstrekt. In het boek wordt de emotie woede beschreven als een positief te waarderen menselijk vermogen, die praktijken van rechtzetting en emancipatie mogelijk maakt. Tegelijk laat het zien dat woede lang niet altijd positief werkt, vooral niet als er sprake is van onmacht. Machteloosheid en woede blijkt telkens weer een ongelukkige combinatie.

In dit programma komen daarom andere basisemoties aan de orde: angst, verdriet, afkeer. Er is ook een 'politiek van de afkeer' mogelijk. Gezocht wordt naar aanknopingspunten in denktradities en subculturen van verliezers, vooral de verliezers die weigerden de waarden en denkkaders van de overwinnaars over te nemen.

Voor de vijfde bijeenkomst vragen we de deelnemers om een bijdrage te leveren in de vorm van een presentatie. Bovendien kan ieder bij elk college materiaal uit de actualiteit inbrengen, waaraan we de theoretische exercities kunnen toetsen.

Overzicht colleges 2022

De collegereeks heeft vijf maandagavondbijeenkomsten

7 maart	Woede en macht	Repercussies van machteloze woede (met een socratische dialoog mmv Paul Oomen)
21 maart	Het verliezersperspectief	Machteloos verzet: (ver)beelden van verlies? (met Wytske Versteeg en Jeroen Oomen)
11 april	Dwaalwegen	De verleidingen van massabewegingen (met Hans Achterhuis)
25 april	Hoop en afkeer	Anders omgaan met machteloosheid (met een aristotelische oefening mmv Paul Oomen)
16 mei	Presentaties	

Docenten

Nico Koning (1950) is andragoloog. Hij doceerde filosofie en ethiek aan de Hogeschool van Amsterdam bij de opleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening. Daar gaf hij ook trainingen in het leiden van socratische gesprekken. Hij levert bijdragen aan het publieke debat op het gebied van sociale vraagstukken. Zie www.nkoning.nl

Paul Oomen (1958) is andragoloog. Hij combineert interim-management met communicatie- en managementtraining. Hij leidt vaak socratische gesprekken. Hij was tot voor kort interim-voorzitter van de Kring Andragologie. Zie <https://bureaupauloomen.nl/>

Hans Achterhuis (1942) is emeritus hoogleraar wijsbegeerte aan de Universiteit Twente. Hij is vooral bekend als sociaal filosoof die zich laat horen in maatschappelijke discussies, met als centrale thema's welzijnswerk, utopie, technologie en geweld. Hij heeft tal van invloedrijke boeken geschreven, waaronder ook samen met Nico Koning *De kunst van het vreedzaam vechten*. Van 2011-2103 was hij (de eerste) Denker des Vaderlands.

Jeroen Oomen (1989) is postdoc bij de Urban Futures Studio in Utrecht (<https://www.uu.nl/en/research/urban-futures-studio>), als interdisciplinair sociaal-wetenschappelijk onderzoeker. Hij promoveerde als wetenschaps socioloog op het proefschrift *Dreaming the Designer Climate: Ways of Seeing and Imagining Climate Engineering* aan de LMU in München. Momenteel houdt hij zich voornamelijk bezig met de vraag waar voorstellingen van de toekomst vandaan komen, en hoe deze voorstellingen aangewend kunnen worden om richting duurzame toekomst te gaan.

Wytse Versteeg (1983) is schrijver en onderzoeker. Ze publiceerde meerdere romans en twee non-fictie boeken (<http://www.wytseversteeg.nl/>). Haar werk is vertaald in zes talen, en werd onder andere bekroond met de VrouwDebuutPrijs, de BNG Literatuurprijs en onlangs de Frans Kellendonkprijs. Ze promoveerde in 2018 met het proefschrift *How Do You Know? Everyday Negotiations Of Expert Authority*. Sinds 2016 is ze als onderzoeker verbonden aan de Urban Futures Studio van de Universiteit van Utrecht (<https://www.uu.nl/en/research/urban-futures-studio>).

Certificaat

Het bestuur van de Kring Andragologie reikt een certificaat uit aan de deelnemers die de volledige reeks hebben gevolgd, als een teken van andragologische kwaliteit.

Praktische zaken

Data: maandag 7 en 21 maart, 11 en 25 april, 16 mei 2022.

Tijden alle colleges: 18.00 - 21.00 uur.

Locatie: UvA, Nieuwe Achtergracht 166, 1018 WV Amsterdam, Roeters Eilands Campus, zalen worden later bekend gemaakt..

Prijs voor de gehele reeks: € 250.

Leden van de Amsterdamse Universiteits Vereniging en de Kring Andragologie € 220

Studenten studieverenigingen € 35,-

Inschrijven.

Inschrijven kan via de website Kring Andragologie van de Universiteit van Amsterdam alumni.uva.nl/andragologie of bij de Kringwebsite andragologie.org met **deze link**.

Betaling uitsluitend vooraf (minimaal 2 weken voor aanvang) op rekeningnummer NL 47 INGB 0005 683 762 van Kring Andragologie o.v.v. 'Machteloosheid 2022' en uw naam.

U bent pas na ontvangst van uw betaling definitief ingeschreven voor de collegereeks. Mocht u onverhoopt verhinderd zijn dan kunt u uw betaling tot 14 dagen voor de start terugontvangen. Daarna is restitutie niet mogelijk. U kunt wel een vervanger sturen, ook indien u een enkele keer verhinderd bent.

Organisatie.

Deze collegereeks wordt georganiseerd door de Kring Andragologie.

Secretariaat:

Universiteit van Amsterdam

Valckenierstraat 65-67, kamer B.63

1016 XE Amsterdam.

tel: 020 5255880, bgg: 020 6904997.

uva-alumni.nl/andragologie

andragologie.org

e-mail: andragologie@uva.nl

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM
KRING ANDRAGOLOGIE